

УДК 378. 018.43

Банім О.В.

д п. н., провідний науковий співробітник відділу андрагогіки

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Київ, Україна

ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ЯК НОВИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

В умовах динамічного розвитку суспільства інформаційно-комунікаційні технології розкривають широкі можливості для будь-якого користувача, задовольняючи інформаційні запити сучасної людини. Ресурси ІКТ швидко змінюються, завдяки чому сучасне людство знаходить для себе все нові й нові аспекти їх використання, що дозволяють водночас поширити і спростити процес неперервного поповнення необхідних знань. Однак у глобальній мережі більшість інформації не структурована за змістом. Виникає проблема: в Інтернеті дорослий проводить багато часу, але не завжди отримує потрібну йому адекватну інформацію. Відтак з'явилася потреба в структуруванні інформації, особливо враховуючи зростаючу актуальність неформальної освіти дорослих, як механізму самоосвіти й саморозвитку особистості, підвищення її професійного та загальнокультурного рівня.

В сучасному комп'ютерно-орієнтованому середовищі спостерігається широке коло інформаційно-комунікаційних засобів та ресурсів, які можна використовувати в освітньому процесі. Всі вони відрізняються певним методологічним призначенням, тематичними напрямками, програмним забезпеченням та функціональними можливостями. Серед них найбільш придатними для неформальної освіти дорослих можуть бути, на нашу думку, масові відкриті онлайн-курси (англ. massive open online course – MOOC).

Метою нашого дослідження є виявлення платформ MOOC та аналіз можливостей їх використання у сфері неформальної освіти дорослих.

MOOC – це інтернет-курси з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом для роботи в режимі онлайн. Як показує аналіз Інтернет-ресурсів, у процесі створення та реалізації MOOC беруть участь найкращі університети світу: університети Стенфорда, Гарварда, Оксфорда, Кембриджа, Берклі, Брауна, Массачусетський технологічний інститут, Колумбійський університет, Лондонський університет, Федеральна політехнічна

школа Лозанни та багато інших. Ініціативи онлайн-освіти підтримуються великими корпораціями та благодійними організаціями (Google, Microsoft, Фондом Білла й Мелінди Гейтс та ін.) [1].

Серед найбільш популярних платформ, які реалізують MOOC, можна виділити: Coursera, edX, Udemy, Udacity, Course Buffet, FutureLearn, Canvas Network, MyEducationKey, MIT OCW, Stanford online, Khan Academy, MIT Open Courseware. У переважній більшості випадків навчання проводиться англійською мовою (оскільки MOOC має американське походження). Досить поширені курси іспанською мовою. Дедалі більше відео-лекцій перекладаються іншими мовами (французькою, китайською, російською, українською, турецькою, німецькою).

Відгуки слухачів, які проходили курси на цих платформах, допоможуть новачкам зорієнтуватися. Наприклад, про платформу Coursera пишуть, що навчальні матеріали й лекції там безкоштовні, проте контрольні завдання й тести платні; а практичні завдання – це головне для закріплення матеріалу й перевірки знань; в курсах замало теорії, не дають достатньо знань, щоб зуміти відповісти на складні питання під час співбесіди, отже потрібно читати додатково статті або книги; практики зазвичай досить – на виході часто є міні-проекти, які можна показати роботодавцю як приклад коду. Udemy – хороша платформа, але мінус в тому, що там дуже багато індусів, які не вміють пояснювати; вони добре програмують, але розкласти все по полицках у них не виходить, так що потрібно обов'язково звертати увагу на те, хто є автор курсу. Про Udacity, де навчальні матеріали, лекції, контроль і тести безкоштовні, один слухач пише, що на курсі, який він проходив, багато моментів були не розкриті; автори дають складні завдання, потім показують своє рішення, не пояснивши, чому саме так. Тоді як після перегляду цього ж курсу, поданого іншим автором на Udemy все стає набагато зрозуміліше, оскільки він пише код і пояснює, як це працює. Course Buffet є агрегатором курсів, на якому можна вибрати спеціалізацію з набору потрібних курсів, яка відповідатиме кількості кредитів на спеціалізаціях топових університетів світу, і вчитись за таким самим предметним навантаженням, як і в стаціонарному університеті.

Ідея онлайн-навчання реалізується також на власних платформах, розроблених університетами. Найбільші навчальні заклади, такі як університет Карнегі-Меллон, Берклі, Йель, університет Дьюка, МТІ створюють власні відео-посібники, що дублюють офлайн-лекції.

Сьогодні завдяки MOOC доступні будь-які дисципліни: математика, медицина, мистецтво, бізнес, психологія. Платформи MOOC є найбагатшими колекціями лекцій, навчальних та контрольних завдань, комп'ютерних демонстрацій природних явищ і лабораторних дослідів, створених видатними вченими провідних університетів світу.

Зазвичай курси MOOC складаються з коротких відео-лекцій (10-15 хвилин), контрольних завдань і фінального іспиту. Для повного розуміння матеріалу слухачі повинні приділяти увагу самостійній роботі. Для цього до курсу може даватися список літератури, наукових публікацій на тему тощо. Курси можуть проводитися за певним розкладом (тривалість – від двох тижнів до кількох місяців), а також проходити у вільній формі (час на освоєння матеріалу не обмежується). Іноді лектор відповідає на запитання (якщо заняття проходять у режимі реального часу). На додаток до традиційних матеріалів навчального курсу, такі як відео, читання, домашні завдання, MOOC надає можливість використання інтерактивного форуму користувачів, де вони можуть обмінятися інформацією та думками один з одним. Повністю ідентичні курси можуть зараховуватись в якості академічних годин на курсі програми навчання в університеті. В рамках MOOC з'являється можливість встановлення віртуальних контактів з розробниками курсів і всіма тими, хто вивчає ці матеріали [2].

В Україні працює кілька платформ масових онлайн курсів. Серед них є безкоштовні, як наприклад Prometheus, ВУМ, так і платні – Всеосвіта, LABA та багато авторських курсів. У 2013 році перші MOOC пройшли на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка – «Університет онлайн». Перший масовий онлайн-курс, ініційований Іваном Примаченком, стосувався бренд-менеджменту та зібрав понад 9 тисяч учасників. У 2014 році стартував проект інтерактивної онлайн-освіти EdEra, який створює онлайн-курси та освітній контент широкого спектру з використанням ІТ. Мета проекту – зробити освіту в країні доступною та якісною на зразок найкращих західних освітніх ініціатив.

У жовтні 2014 року почала роботу платформа українських масових онлайн-курсів Prometheus, заснована Іваном Примаченком та Олексієм Молчановським [3]. На думку І. Примаченка, масові онлайн-курси – це не тільки навчання в інтернеті. Вони дають можливість впровадження в навчальний процес університетів і шкіл формат змішаного навчання: коли студенти/учні дивляться

відеолекції, виконують завдання й отримують консультації на форумі онлайн у кращих викладачів країни та світу, а в офлайн проходять семінари, виконують практичні й лабораторні роботи та фінальний контроль. Prometheus разом із кількома українськими ЗВО запустили масштабний пілотний проект змішаного навчання, щоб дати можливість кожному студенту в країні вчитися у лекторів Гарварда, Стенфорда і кращих викладачів України.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що МООС безумовно зробили революцію в освіті. За останні 5 років масові відкриті онлайн-курси пройшли довгий шлях: десятки мільйонів слухачів по всьому світу, тисячі курсів від провідних вузів і компаній, поява десятків платформ МООК в багатьох країнах. Сотні онлайн-курсів з програмування, математики, менеджменту та інших дисциплін від кращих університетів світу та топових ІТ-компаній стали доступні кожному, в кого є комп'ютер та інтернет. Але попереду ще більше роботи: вже зараз масові онлайн-курси активно об'єднують в цикли курсів, які дозволяють слухачам отримати цілісний набір навичок і умінь в тій чи іншій сфері. На Заході цикли курсів, в свою чергу, почали об'єднувати в повноцінні магістерські програми на основі МООС. У найближчі кілька років за ними, неминуче, з'являться й подібні бакалаврські програми [2].

З огляду на це варто зауважити, що вітчизняні університети виходять на шлях глобальної конкуренції, адже в найближчі 5-7 років їм доведеться конкурувати за абітурієнтів не тільки всередині країни, а й з навчальними програмами топових західних ЗВО у форматі масових онлайн-курсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масові он-лайн-курси (МООС, Massive Open Online Courses). URL: <https://osvita.ua/abroad/glossary/37358/>
2. Онлайн-освіта: за і проти на прикладі історій випускників Coursera, Udacity, Prometheus. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/mooc-stories/>
3. Prometheus. Про проект. URL: <https://prometheus.org.ua/about-us/>